

Barbara Fatyga

Węzeł Centralny OŻK-SB

„MAPA WIEDZY I NIEWIEDZY O WSPÓŁCZESNEJ KULTURZE POLSKIEJ”: MODUŁ MAPA I ANTY-MAPA ZAINTERESOWAŃ BADACZY KULTURY W TZW. PRACACH NA STOPIEŃ

Jednym z nowych zadań, realizowanych od roku 2014 przez OŻK-SB, jest badanie mające na celu powstanie swego rodzaju mapy mentalnej złożonej z podejmowanych przez badaczy (również najmłodszych) tematów dotyczących szeroko rozumianej kultury. Najprościej mówiąc chcemy móc **odpowiedzieć na takie pytania badawcze**, jak:

- 1) czy istnieje związek pomiędzy typem szkoły wyższej, instytutu, pojedynczego Mistrza a tematami tzw. *prac na stopień*: magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych (o ile takie są pisane) z obszaru żywej kultury?
- 2) czy problematyka kultury jest nadal zamknięta w określonych dziedzinach nauk humanistycznych i społecznych wg sztywnych podziałów dyscyplinowych i – zwłaszcza - instytucjonalnych, czy też przekracza (i w jakim stopniu) te pozamerytoryczne bariery?
- 3) czy istnieją uwarunkowania geograficzne i społeczne a tematyką *prac na stopień* – np.: czy zatem położenie szkoły wyższej wpływa na podejmowaną w niej problematykę (pogranicza, turystyka, tradycja, bieda, itd.)?
- 4) czy tematy *prac na stopień* mają związek bardziej z modami naukowymi czy bardziej z potrzebami środowisk lokalnych i Polski jako całości – innymi słowy czy jest szansa na to by na bazie lokalnych problemów w owym niezwykłym, gigantycznym laboratorium, jakim jest współczesna Polska rodziły się prace naukowe oryginalne, a nie wtórne?
- 5) jakie są proporcje *prac empirycznych* w stosunku do teoretycznych lub *de facto* wtórnych opracowań istniejącej literatury?
- 6) jak wyglądałaby mapa polskiej kultury stworzona na podstawie naukowych *prac na stopień*?
- 7) jak wyglądałaby taka ANTY-mapa, czyli jakie zagadnienia i problemy nie są podejmowane w *pracach na stopień* na polskich uczelniach?

Wypracowane wspólnie założenia tego modułu badań dotyczyły następujących ustaleń:

- badanie będzie dotyczyło zinventaryzowania tzw. *prac na stopień* w takim zakresie czasowym, w jakim dane okażą się dostępne;
- rozpoczynamy od szkół wyższych w naszych miastach, stopniowo rozszerzając zasięg badania;
- inwentaryzujemy prace od oceny 4,5 (to założenie okazało się nierealistyczne, bowiem w wielu przypadkach trudno było dotrzeć - jak się okazało w badaniach pilotażowych - do oceny pracy); **brak tej możliwości wykluczył od razu pytania badawcze o standardy oceniania prac na różnych uczelniach;**
- zebrane inwentarze publikujemy w Bibliotece OŹK na portalu ozkultura.pl na specjalnie wydzielonej podstronie; w tym celu została zmodyfikowana struktura podstrony bibliotek OŹK;
- prace są porządkowane wg jednolitego zbioru kategorii klasyfikacyjnych, wypracowanych podczas seminariów Sieci Badawczej (tu największe zasługi położyli Koledzy z Węzła Podlaskiego);
- po zebraniu kompletu danych regionalnych powstaną opracowania cząstkowe oraz projekt mapy i – być może ANTY-mapy dla każdego regionu;
- seminarium Sieci OŹK w roku 2015 musi uwzględnić wypracowanie ujednoliconej metodologii tworzenia map mentalnych dla tak specyficznego materiału;
- rozwijanie i poszerzanie tego modułu badań może polegać na włączaniu doń Sieci Korespondentów Lokalnych, którzy mogą opracowywać w ten sposób niestandardowe źródła wiedzy o swojej gminie czy powiecie.

KATEGORIE DO BIBLIOTEKI PRAC LICENCJACKICH, MAGISTERSKICH I DOKTORSKICH

Propozycja kategoryzacji *prac na stopień* pochodzi od Kolegów z Węzła Podlaskiego i była kilkakrotnie dyskutowana zarówno z Nimi, jak i w innych gronach. Ostatecznie zdecydowaliśmy się na nieco ogólniejszy zbiór kategorii niż pierwotnie skonstruowany, obrazujący, wedle naszej wspólnej wiedzy, główne zakresy tematyczne prac pisanych na polskich uczelniach na stopnie naukowe, a poświęconych zagadnieniom kulturalnym i kulturowym. Poniżej go przedstawiam:

1. tożsamość
2. grupy społeczne
3. obrzędy , obyczajowość, style życia
4. polityka kulturalna i promocja kultury
5. praktyki kulturalne, uczestnictwo w kulturze, aktywność
6. różnicowania kulturowe
7. monografie terenowe
8. kapitał społeczny
9. świadomość historyczna i tradycja
10. relacje transgraniczne
11. inne

Oczywiście kategoryzacja ta musi przejść testy empiryczne. Jeśli w pewnym momencie okaże się np., że kategoria „inne” zbytnio się nam zaczyna rozrastać będzie to powód by jeszcze raz zastanowić się nad tym szablonem i go odpowiednio zmodyfikować albo wyłaniając nowe kategorie z podzbioru „inne”, albo rekategoryzując całość. To samo dotyczy sytuacji jeśliby – co skądinąd bardzo by nas zdziwiło – pewne wskazane przez nas kategorie okazałyby się puste.

PRAKTYCZNE PROBLEMY REALIZACJI BADANIA

Na koniec warto zwrócić uwagę na problemy praktyczne związane z realizacją tego modułu w tworzeniu naszej MAPY WIEDZY I NIEWIEDZY O WSPÓŁCZESNEJ KULTURZE POLSKIEJ. Jak wiadomo, od roku 2000 działa tzw. USOS - Uniwersytecki Systemu Obsługi Studiów, czyli kompleksowe oprogramowanie wspomagające proces obsługi toku studiów. System zawiera informacje o oferowanych przez Uczelnię przedmiotach,

prorowadzonych zajęciach, programach studiów, przechowuje dane pracowników i studentów, w tym oceny i zaliczenia, plany zajęć, płatności studentów, informacje kadrowe i in. Jest wobec tego bardzo cennym źródłem danych również do szerszych opracowań niż nasz konkretny temat i związane z nim, przedstawione powyżej, pytania badawcze. Co w tym wypadku dla nas istotne - część USOS, pod nazwą APD (Archiwum Prac Dyplomowych czyli serwis internetowy pełniący rolę [repozytorium](#) takich prac) zawiera interesujące dane dotyczące naszych *prac na stopień* o tematyce kulturalnej i kulturowej. Oprócz samych prac w APD przechowywane są takie informacje jak ocena z pracy i/ lub recenzje opiekuna pracy i recenzenta. Nie jest to jednak jeden system¹. Szybko okazało się zatem, iż niekoniecznie zbierane dane są porównywalne albo, iż w ogóle są w APD, bo nie wszystkie uczelnie są objęte projektem USOS. Wydawało się nam - również nieprawdziwie, iż obecnie system działa już na wszystkich uczelniach. Tymczasem pilotażowe wizyty na uczelniach (litościwie powiedzmy - Polski południowej) zweryfikowały negatywnie tę hipotezę, a naszego badacza (był to dr Mariusz Piotrowski) odsyłano do biblioteki, w której w zeszytiku z pozawijanymi rogami był prowadzony długopisem spis prac magisterskich. Członkowie naszych zespołów mieli też problemy z dostaniem się do danych o pracach na stopień nawet tam, gdzie popularne USOS-y działały dobrze. Niemniej jednak należy brać pod uwagę, że w wypadku starszych warstw w tej naszej swoistej „archeologii wiedzy” problem *zeszytiku z oślimi uszami* powróci. Być może nasza ANTY-MAPA będzie z konieczności MAPĄ ZAPOMNIENIA i braku szacunku dla własnej pracy, tradycji akademickich, świadectwem anachroniczności i podobnych zjawisk. Miejmy jednak nadzieję, iż nasze Zespoły Badawcze dotrą do wszelkich możliwych źródeł informacji i w 2015 roku będziemy mogli przedstawić zwizualizowane mentalne mapy badań kultury w regionach, w których istnieje Sieć, przynajmniej za ostatnie 10-20 lat.

¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Uniwersytecki_System_Obs%C5%82ugi_Studi%C3%B3w